

Bon pour l'orient

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Bon pour l'orient BON POUR L'ORIENT

Fransuzlar XIX asyrda ýokary okuw jaýlarynda okaýan gündogarly talyplara ikinji derejeli bilim berlendigini ýaňzytmak üçin gymmaty pes diplom beripdirler we diploma-da «şark üçin ýeterlik» (Şark – Gündogar -t.b.) diýen manyny berýän “bon pour l'orient” diýip bellik edipdirler!..

Gilom Perýe...

2004-nji ýyldan bäri Stambulda erkin žurnalistlik edýär. Makalalary «Le Monde» «Le Point», «Elle» ýaly gazet-jurnallarda çap edilýär. Lor Marşan...

2013-nji ýyldan bäri Fransiýanyň «Le Figaro» gazetiniň Türkiýedäki habarçysy bolup işleýär.

Gilom bilen Lor är-ayal.

Olar bilelikde «Türkiýe we ermeni salgymy. Genosidiň yzyndaky ädimler» (“*Türkiye ve Ermeni Hayaleti. Soykırımın İzinde Adımlar*”/»*Turkey and the Armenian Ghost: On the Trail of the Genocide*») diýen kitaby ýazdylar. Türk diline edilen terjimesini «İletişim Yayınları» neşirýaty çap etdi. Kitap barada aýtmanka, bu är-aýaly ýakyndan tanamagyňyzy maslahat berýärin...

Bularyň pikirçe, kemalistler – faşist, Demirgazyk Kipr Türk Respublikasy (DKTR/KKTC) bolsa okkupasiýa astyndaky welaýat!

Fransiýanyň Prezidentiniň Türkiýä eden resmi saparynda oňa «Trabzonspor» FK-nyň oýunçysy Maluodanyň beren köýnekçesini «Indi Gollandiýanyň zibilleri bir gyra oklamak üçin geýmäge

eşigi taýyn» diýip ýaňsylajak derejedäki hetdini tanamazlaryň biri.

Arda Turanyň oýnaýan kluby «Atletico Madrid» FK-na futbolçylaryň köýnekçesine «Azerbaýjan» ýazgylý reklamany bermek baradaky teklibine-de dil uzadyp bildiler!

Bu är-aýaly ermeni diasporasy eý görýär we olaryň Ýewropa ýurtlaryna edýän mediýa saparlarynyň çykdaýysyny özi töleýär. Olar interwýu bolsun, fotosurat sergisi bolsun, sözde «genosid» bilen baglanyşykly geçirilýän dürli çäreler bolsun, tapawudy ýok – hemmesine gatnaşýarlar. Her pursatda Türkiýäniň sözde «genosidi» kabul edip, ermenileriň mal-mülkünü yzyna bermäge çagyýarlar.

Geň görüp oturmaň, hut düýnüň özünde olar Fransiýanyň Türkiýedäki Medeni merkezinde «Ermeni genosidine» bagyşlap, toplanşyk geçirdiler!

Indi kitaply gürrüňe geçip bileris...

• Sözde «şayatlar»

Kitap on sekiz bölümden ybarat, hemmesinde-de şol bir hekaýat, şol bir heň bar. Awtorlaryň baran obasynyň garrylary «bu ýerlerde garry ermeni ýaşaýar» diýip, bulary onuň ýanyna ugradýarmyşlar, är-aýal hem ol garry bilen oturyp hemsöhbet bolýarmyşlar. Mejburi göç (deportasiýa) bolanda ýaňy doglan, milleti bukulyp saklanan «şayatlaryň» hemmesi jemgyýetçiligiň hüjüminden diýseň gorkýarlarmyş, emma geň göräýmeli, bu är-aýaly görenlerinde totyguş kimin saýrap, dilleri açylaýýarmyş we türkleriň eden wagşylyklaryny iň janly şekilde gürrüň beriberýärlermiş!

Žurnalist är-aýal kesik kelleleriň, garynlary ýarylan aýal-gyzlaryň, derýalarda gark bolan bäbekleriň depe saçyňy üýşüriji hekaýatlaryny hamana özleri gören ýaly ýazýarlar.

Ikisi-de hyýaly beýan ediş stiline çen-çak bilenok. Dersim wakalaryny we Atatürk Türkiýesiniň 1915-nji ýylda genosidçi türklerden gaçan ermenileri goran dersimli kürt taýpalaryna görkezen «sütemini» giňden beýan edýär! Türk esgerleriniň Dersim etrabynda sünnet edilmedik erkek çagalary gözländiklerini togsan ýaşy sermelän we adyny mälim etmek islemedik birinden «eşdip» ýazýarlar!

Bu är-aýalyň pikirçe, «genosidiň» bolandygy anyk. Şonuň üçin

«Türkiýäniň we onuň tarapdarlarynyň» teklipe edýän haýsydyr bir döwletiniň komissiýa düzmeginiň hajaty ýok.

Awtorlar kejeňeklik bilen «ýazuw çeşmeleri we barha elýeterli bolup baryan osmanly ýa-da hususanam nemes arhiwleri genosid bolandygyny subut etmäge ýeterlik» diýip ýazýarlar!

Özleri bolsa, osmanly beýlede dursun, nemes arhiwlerine, hatda «Deutsche Bank»-yň arhiwine-de göz aýlan adamlar däl. Olaryň maksady belli. Seretseňizläň...

«Jöhitlere ölüm!» manysyny berýän “Mort Aux Juifs” ýaly oba ady bolan ýurduň «žurnalist är-aýaly» Anadolyda baryp gören oba-kentlerini mydama öňki köne atlaryny tutup ýazýaer we dilimizde «suw-sil» deýin gürleýärler, atlary üýtgedilen oba atlarynyň gülkünçdigin, hatda samsyklaçdygyny ýazýarlar.

«Ne bagtly türk men diýene!» (“Ne Mutlu Türküm Diyene!”) sözüne beýleki halklardan we ermenilerden özlerini ýokarda saýýan milletçi şygar hökmünde garaýarlar. Ýeri bu köpbilmiş fransiýaly är-aýal öz ýurdunyň etniki gelip çykyşy boýunça katalaniýaly bolan premýer-ministriniň «Fransuzdygymyz üçin buýsanmaga haklydyrys!» diýen sözüne nähili düşündiriş bererlerkä? Geçeliň.

Afrikadaky fransuz koloniýalaryny agzabam oturmalyň. Sarkoziniň Alžirden ötünç soramajagy barada aýdan sözünü ýatdan çykardylarmyka?

Netijede... fransuz taryhçy Maksim Gauiniň agzalan kitapdaky ýalňyşlyklary, nädogry maglumatlary birin-birin sanap geçendigine garamazdan, bu iki köpbilmişsireýän jikjikiden hiç hili garşylyklaýyn ses-seda çykmady.

Çünki maksat başga:

Napoleonyň aýdyşy ýaly: «Pul... Pul... Pul...»

• Zakaz bilen ýazylan kitap

Portugaliýada asly ermeni osmanly raýaty Galust Gulbenkýan tarapyndan gurlan bir fond bar. Bu fondyň 2012-nji ýyldaky iş beýannamasynyň «Ylmy barlaglar üçin goýulýan pullar» rubrikasynda Gilom Perýäniň ady geçýär. Ermeni genosidi barada kitap ýazmaga taýýarlyk işleri üçin goýlan pul 3 müň ýewro.

Diýmek, är-aýalyň ýazan kitaby zakaz edilipdi!

Ýeri, awtorlar kitabyň minnetdarlyk sahypasynda Oral Çalyşlar, Jengiz Aktar ýaly birnäçe türk alymyna we jemgyýetçilik guramalaryna hoşallyk bildirip, özlerine pul beren Gulbenkýanyň fonduny näme üçin agzamadylar?

Soňky wagtlar «türk döwleti tarapyndan satyn alynan fransuz inkärçileriň» bardygyny öňe süren bu är-aýaldan soramak gerek: satyn alynanlar siziň özüňiz dälmi eýse?

Bu är-aýala ýene birnäçe sowal:

Gulbenkýan fondy bilen nädip söwdalaşdyňyz?

Üç müň ýewronyň dine kitaby ýazmaga taýýarlyk işleri üçin goýlandygy ýazylypdyr, diýmek, soňam pul aldyňyzmy?

Göze-dile düşäýmesin diýip, onuň bir bölegini kimleriň agzyna dykdyňyz?

Bu toslama gürründeşlikleri geçirip, kimdigini mälim etmedik «şayatlaryňyza» pul berildimi?

Mal-mülkür emläkleriň yzyna berilmegi baradaky sözüňizi zol-zol gaýtalamagyňyz eýse «Gulbenkýan fondunyň» islegimi?

Zakaz bilen ýazylan kitap, eger siz dogrudanam hakyky žurnalist bolýan bolsanyz, öz göwnüňize jaýmy?

«Le Monde» gazetini esaslandyryjy Ýuber Býor-Meriniň aýdan sözüni bilýärsiňizmi: «Bir wagtyň özünde, hem pula, hem hakykata gulluk edip bilmersiňiz.»

Emma... biziň illere Şark diýilýär! Sypdyr sypdyrybildigiňçe...

Bon pour l'orient...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 16.12.2014 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW. Publisistika